

Bramgås-projekt

Møde med
Vildtforvaltningsrådet

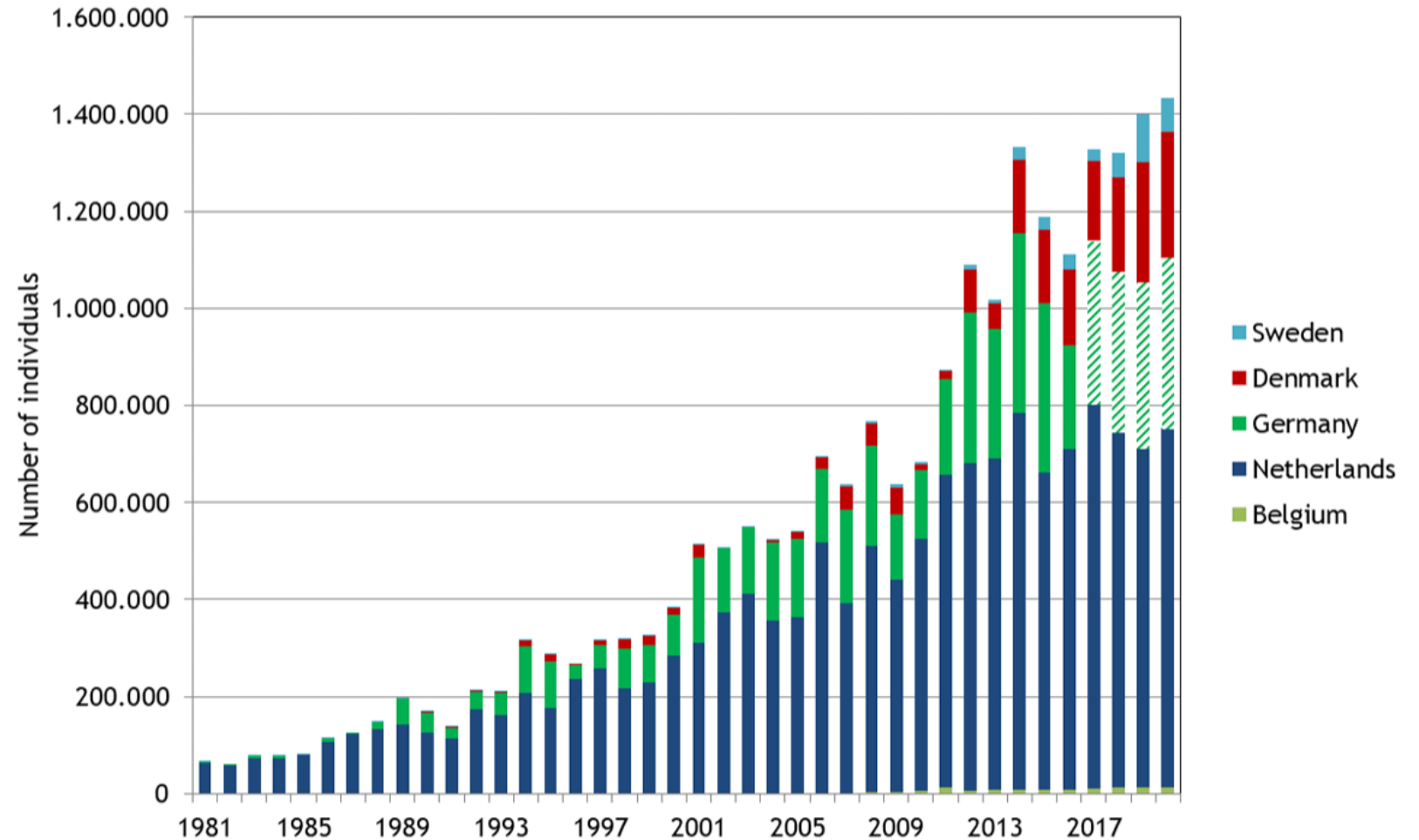
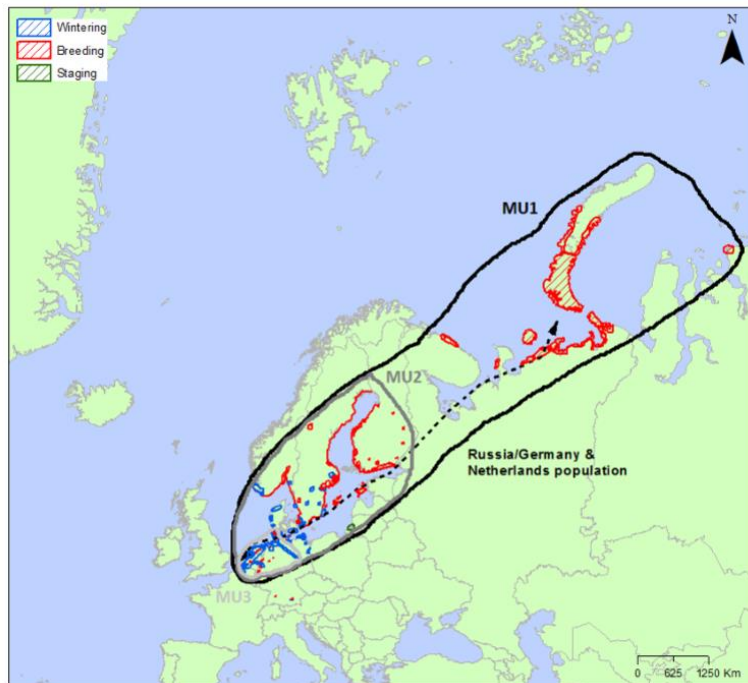
Rådhuset, Nykøbing F
4. oktober 2024

13.00-15.30	Bramgås-projekter: Foreløbige erfaringer	Oplægsholdere
13.00-13.10	Introduktion	Jan Eriksen, Formand Vildtforvaltningsrådet
13.10-13.25	Baggrund og projektets faser	Jesper Madsen, AU, og Jesper Tambour, lokal landmand.
13.25-13.40	Forsøg med bortskræmning, regulering og udlægning af aflastningsmarker	Jesper Madsen, AU
13.40-13.50	Målinger af gåseskader på afgrøder	Kevin K. Clausen, AU, seniorforsker
13.50-14.00	Forsøg med lokalt samarbejde om forvaltning	Hans Peter Hansen, AU
14.00-14.10	Læring, konklusioner og forslag	Jonas Rubæk, lokal landmand
14.10-14.20	Læring, konklusioner og forslag	Christian Clausen, lokal jæger
14.20-14.30	Erfaringer og refleksioner	Lars Richter og Jesper Pedersen, NST
14.30-14.40	Supplerende kommentarer og opklarende spørgsmål fra VFR	Alle
14.40-15.15	Hvordan kommer vi videre?	Alle
15.15-15.30	Hvad tager vi med hjem?	VFR

Baggrund: Eksponentiel bestandsudvikling og konflikter

International forvaltningsplan godkendt i AEWA i 2018

International forvaltningsplan i støbeskeen

TECHNICAL SERIES No. 70

International Single Species Management
Plan for the Barnacle Goose

(Russia/Germany & Netherlands Population
East Greenland/Scotland & Ireland Population
Svalbard/South-west Scotland Population)

Branta leucopsis

- Fortsat bestandsvækst
- Stigende skader på landbrugsafgrøder
- Risiko for flytrafik

Ønske om kontrol af bestandsstørrelsen

Ingen jagttid, men mulighed for regulering for at
løse lokalt problem (EU-direktiv)

For at bestandskontrol kan komme på tale er der
krav om dokumentation for:

- Effekt af regulering
- Skaders omfang
- Sammenhæng mellem antal gæs og skaders
omfang

Denne dokumentation er i øjeblikket mangelfuld

Hvor startede vi i februar 2019?

Baggrund

Input til en national implementering af forvaltningsplanen

Det lokale perspektiv:

- Afhjælpe eksisterende problemer for landbruget.
- Hvordan kan der skabes en effektiv forvaltning, hvor der ikke bare flyttes rundt på problemet?
- Hensyntagen til lokale interesser og værdier.

Hvorfor Guldborgsund Kommune?

Et nyt 'hotspot' for markskade-konflikt forårsaget af bramgæs

- Et hurtigt stigende antal bramgæs i vinterhalvåret
- Mange klager over skader forvoldt af især bramgæs
- Der blev givet mange reguleringstilladelser i regionen
- En landbrugsmæssigt 'tung' region
- Vi manglede dokumentation for skader på vinterhvede og reguleringens effekt
- Og vi havde ringe forståelse for interaktionen mellem de lokale aktører

Bramgås-projekter i Guldborgsund Kommune

Samarbejde mellem:

Aarhus Universitet

SEGES

Guldborgsund Kommune

VKST

Danmarks Jægerforbund

Dansk Ornitologisk Forening

Naturstyrelsen

Lokale lodsejere

Lokale jægere

Projekt i 3 faser:

- Februar 2019 – sommeren 2020:
- Regulering af bramgæs som led i en regional gåseforvaltning (AU)
- Markskader forvoldt af bramgæs på vinterhvede (SEGES)

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Bramgås-projekter i Guldborgsund Kommune

Samarbejde mellem:

Aarhus Universitet

SEGES

Guldborgsund Kommune

VKST

Danmarks Jægerforbund

Dansk Ornitologisk Forening

Naturstyrelsen

Lokale lodsejere

Lokale jægere

Projekt i 3 faser:

- Februar 2019 – sommeren 2020:

- Regulering af bramgæs som led i en regional gåseforvaltning (AU)
- Markskader forvoldt af bramgæs på vinterhvede (SEGES)

- September 2020 – Februar 2022:

- Integreret adaptiv forvaltning af gæs - Kan landbrugsøkonomiske, jagtlige og naturbeskyttelsesinteresser forenes? (AU + SEGES)

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

15. Juni Fonden

Bramgås-projekter i Guldborgsund Kommune

Samarbejde mellem:

Aarhus Universitet

SEGES

Guldborgsund Kommune

VKST

Danmarks Jægerforbund

Dansk Ornitologisk Forening

Naturstyrelsen

Lokale lodsejere

Lokale jægere

Projekt i 3 faser:

- **Februar 2019 – sommeren 2020:**

- Regulering af bramgæs som led i en regional gåseforvaltning (AU)
- Markskader forvoldt af bramgæs på vinterhvede (SEGES)

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

- **September 2020 – Februar 2022:**

- Integreret adaptiv forvaltning af gæs - Kan landbrugsøkonomiske, jagtlige og naturbeskyttelsesinteresser forenes? (AU + SEGES)

15. Juni Fonden

- **Juni 2023 – september 2025:**

- Samforvaltning i praksis - forsøg omkring bramgæs i Guldborgsund Kommune (AU)
- Strandengspleje af hensyn til gæs (Guldborgsund Kommune, AU)

15. Juni Fonden

Lokale aktørers
motivation for at
indgå i projektet

Jesper Tambour
lodsejer på Vignæs

13.00-15.30	Bramgås-projekter: Foreløbige erfaringer	Oplægsholdere
13.00-13.10	Introduktion	Jan Eriksen, Formand Vildtforvaltningsrådet
13.10-13.25	Baggrund og projektets faser	Jesper Madsen, AU, og Jesper Tambour, lokal landmand.
13.25-13.40	Forsøg med bortskræmning, regulering og udlægning af aflastningsmarker	Jesper Madsen, AU
13.40-13.50	Målinger af gæseskader på afgrøder	Kevin K. Clausen, AU, seniorforsker
13.50-14.00	Forsøg med lokalt samarbejde om forvaltning	Hans Peter Hansen, AU
14.00-14.10	Læring, konklusioner og forslag	Jonas Rubæk, lokal landmand
14.10-14.20	Læring, konklusioner og forslag	Christian Clausen, lokal jæger
14.20-14.30	Erfaringer og refleksioner	Lars Richter og Jesper Pedersen, NST
14.30-14.40	Supplerende kommentarer og opklarende spørgsmål fra VFR	Alle
14.40-15.15	Hvordan kommer vi videre?	Alle
15.15-15.30	Hvad tager vi med hjem?	VFR

Bramgås
1,9kg
686 g roer/dag

Antal:
10.000-30000

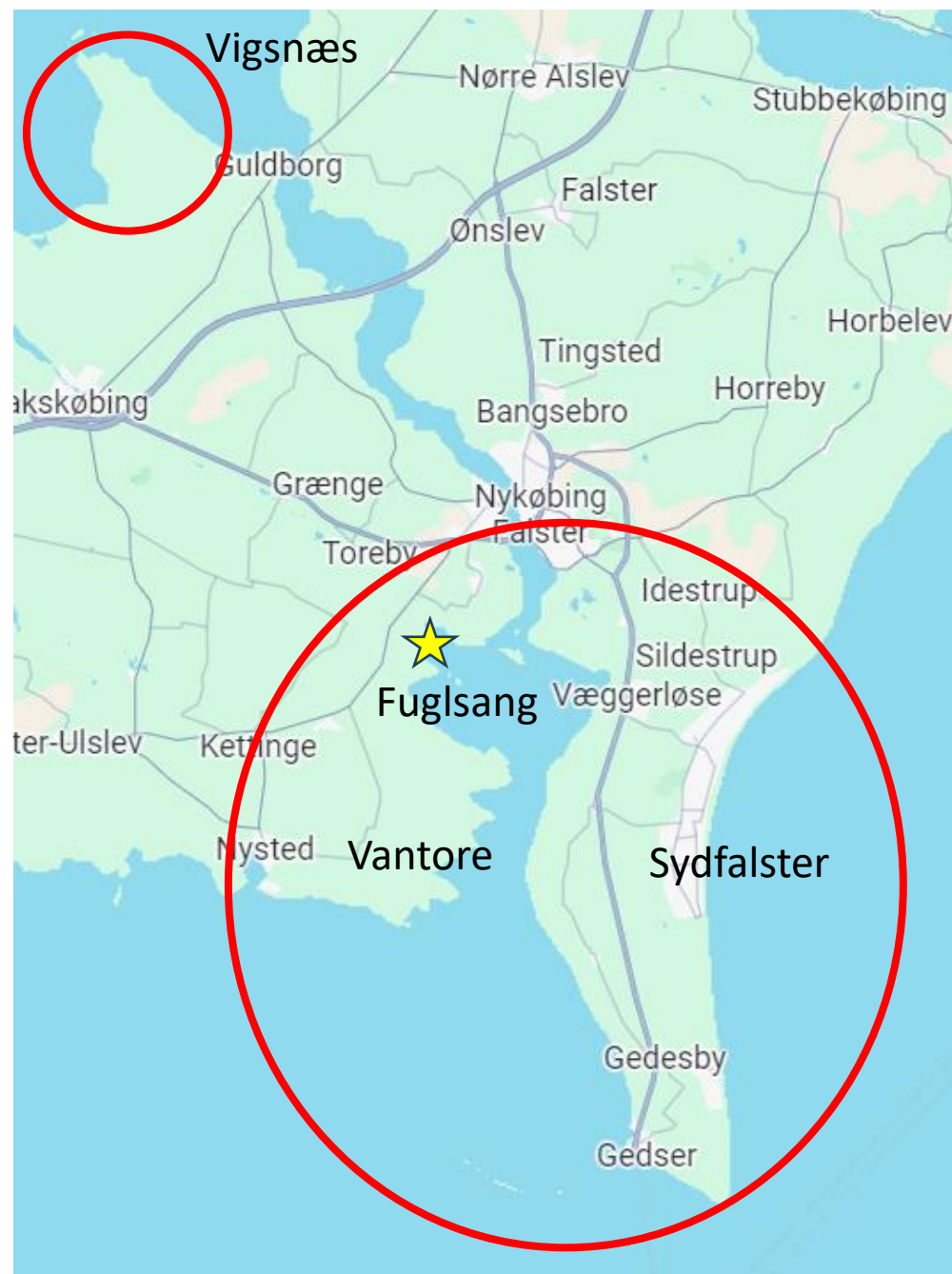
Grågås
3,3kg
996 g roer/dag

Antal:
1000-3000

Sangsvane
9,5kg
1981 g roer/dag

Antal:
200-1000

Forsøg med optrapning af bortskræmning af bramgæs, andre gæs og sangsvaner på vinterhvede- og vinterrapsmarker, oktober 2020 til maj 2021

0. Ingen bortskræmning

1. Passiv bortskræmning

2. Laser og visuel bortskræmning

3. Akustisk bortskræmning

– kun IKKE-nabomarker til
aflastningsmarker

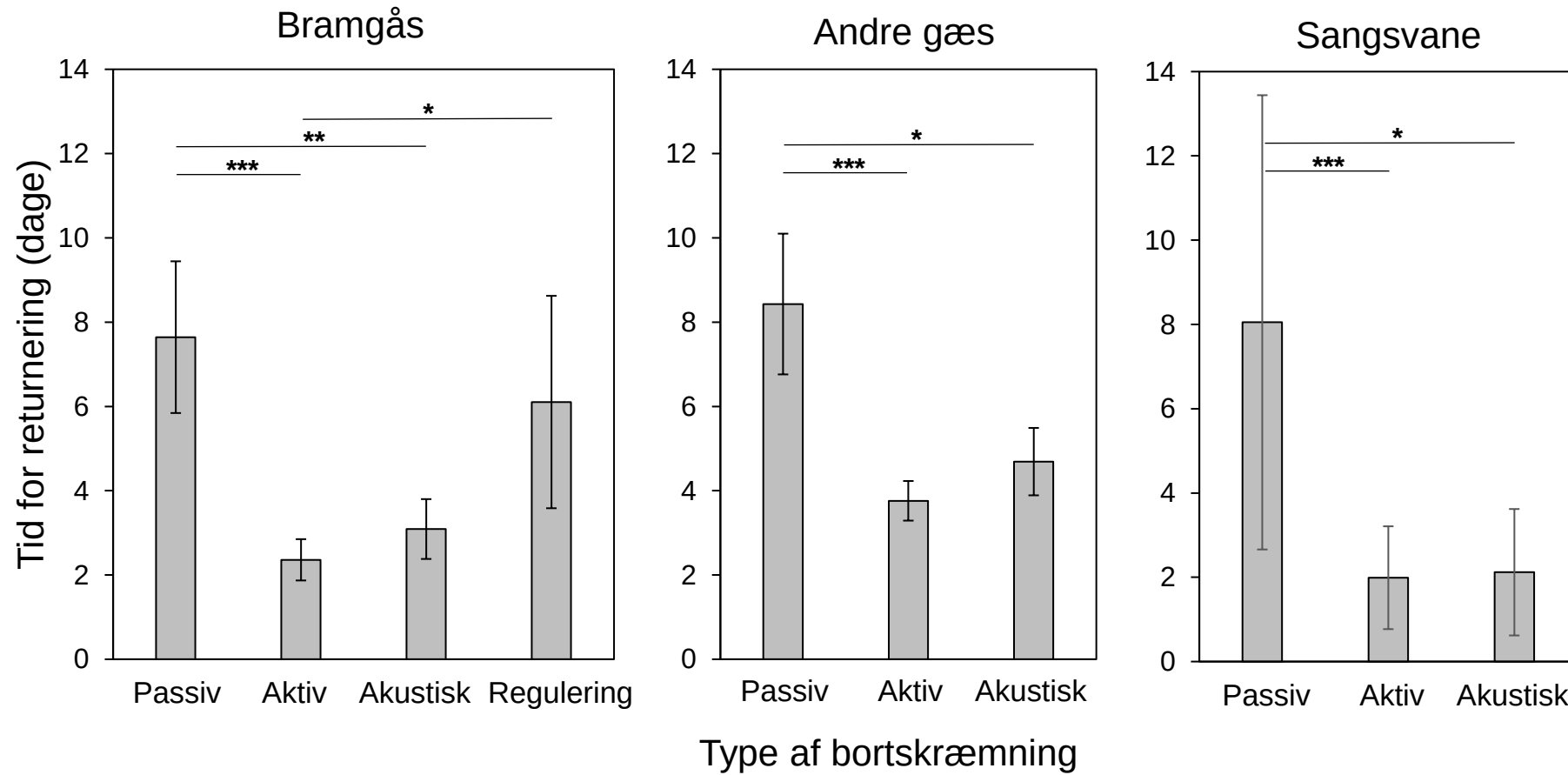

4. Regulering

– Kun IKKE-nabomarker til
aflastningsmarker

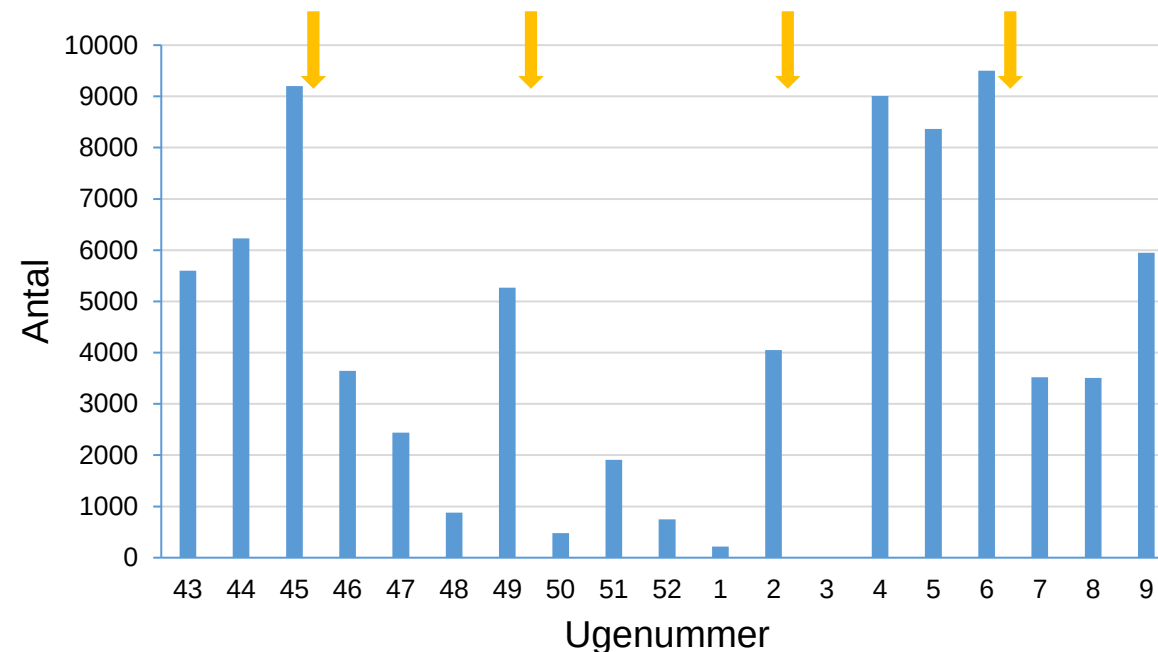

Effekter af bortskræmning og regulering

Effekter af månedlig organiseret regulering af bramgæs på Sydfalster, vinteren 2023-24

Frivilligt forsøg blandt lodsejere og jægere

Konklusioner

- Effektivitet af passiv skræmning er størst på 'snævre' marker og hvor der anvendes høj tæthed af skræmmemidler
- Selv med to daglige patruljeringer af markerne indfandt gæs og svaner sig igen få dage efter skræmning, og ofte indfandt de sig inden for samme dag.
- Regulering havde en noget stærkere effekt end visuelle metoder. For at være effektiv skal regulerings-indsatsen være velorganiseret og vedholdende, selv om der opstår nogle dage uden nedlagte gæs.

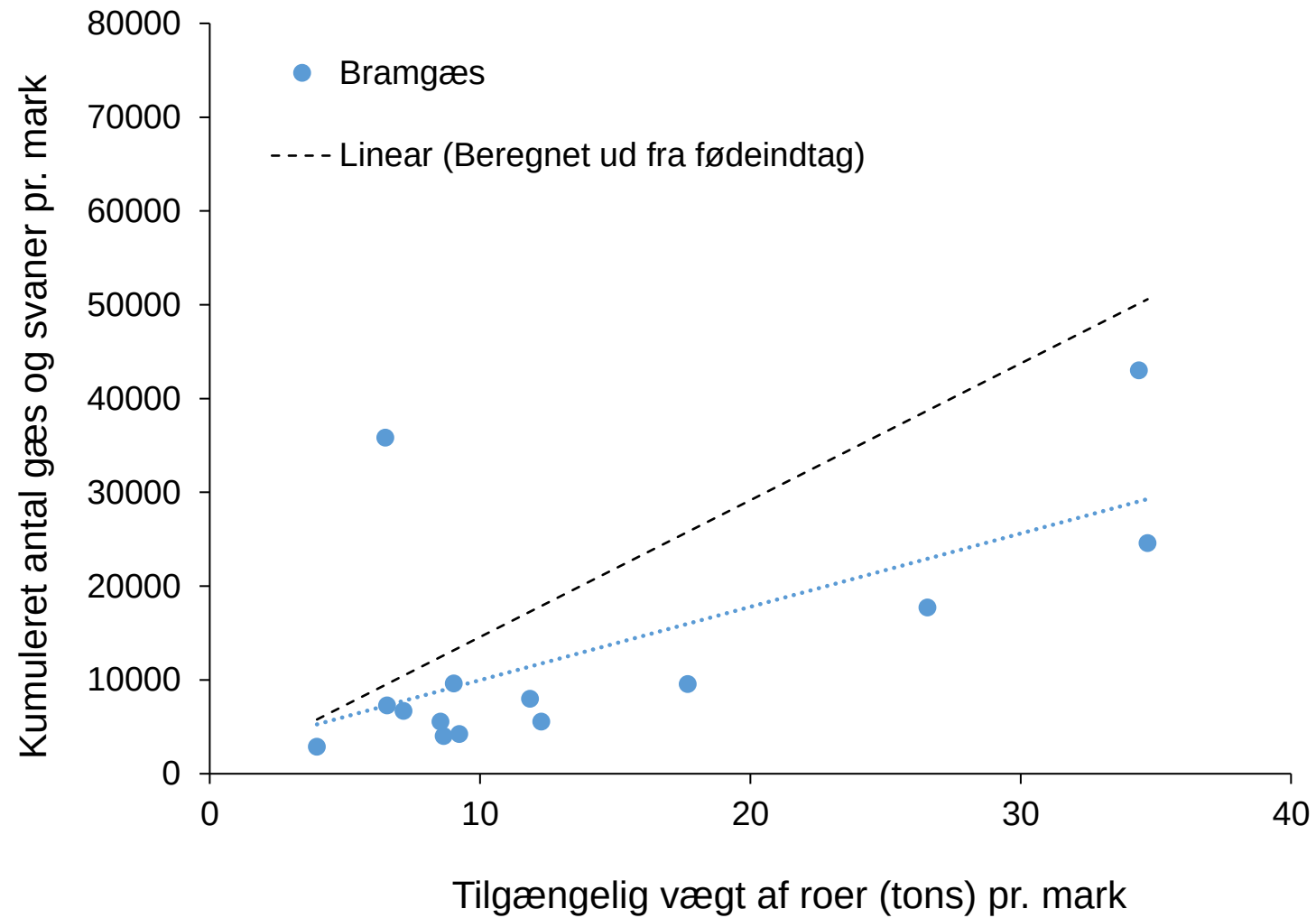

På Lolland-Falster dyrkes sukkerroer, som tages op i det sene efterår. Det efterlader roerester, som er attraktiv føde for gæs og svaner.

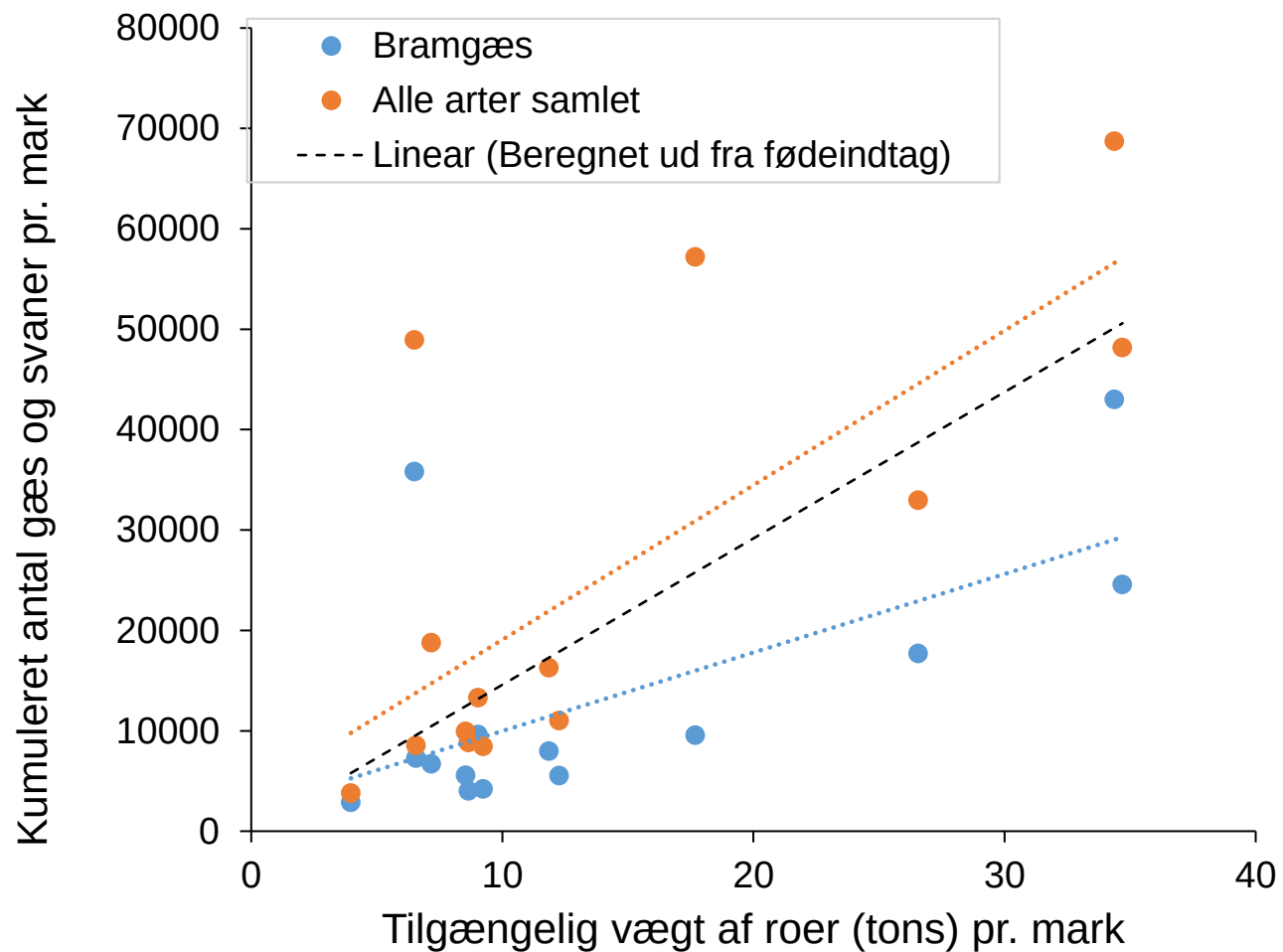
Traditionelt pløjes de fleste marker kort tid efter optagningen og mister derved deres værdi for fuglene.

Kan landmændene udskyde pløjningen eller foretage harvning, som efterlader roespildet i overfladen?

Og kan disse marker tage trykket af gæs og svaners fødesøgning på de sårbare vinterafgrøder?

Rospild som aflastning

I gennemsnit lå der **134 g roespild pr. m² på jordoverfladen efter optagning** eller dybdeharvning, men med stor variation mellem markerne (38-337 g pr. m²). Underjordisk lå der tilsvarende mængder.

Fra november til midten af januar tiltrak roespild:

60% af områdets bramgæs

70% af de øvrige gæs

80% af sangsvanerne.

Bramgæs stod for 50% af konsumtionen. Gæs og svaner udnyttede stort set alt roespildet på overfladen. Efter midten af januar søgte de fleste tilbageværende bramgæs over på vinterafgrøder, frøgræs og enge, mens større gæs og sangsvaner forblev på roespildet i længere tid og udnyttede underjordisk roemateriale.

Konklusioner

- Rospild udgør en effektiv aflastning, som kan afbøde skader på vinterafgrøder i det sene efterår og vinter.
- Effekten kan strækkes ved at optage roer successivt i området.
- Nabomarker til rospild kan blive udsat for ekstra belastning fra bramgæs, og det kræver en intensiveret skræmmeindsats på disse marker, som ikke forstyrrer på aflastningsmarkerne.
- Der er behov for en alternativ fødekilde, hvis det skal forhindres, at gæssene gør skader på vinterafgrøder i senvinteren, når rospildet er sluppet op.

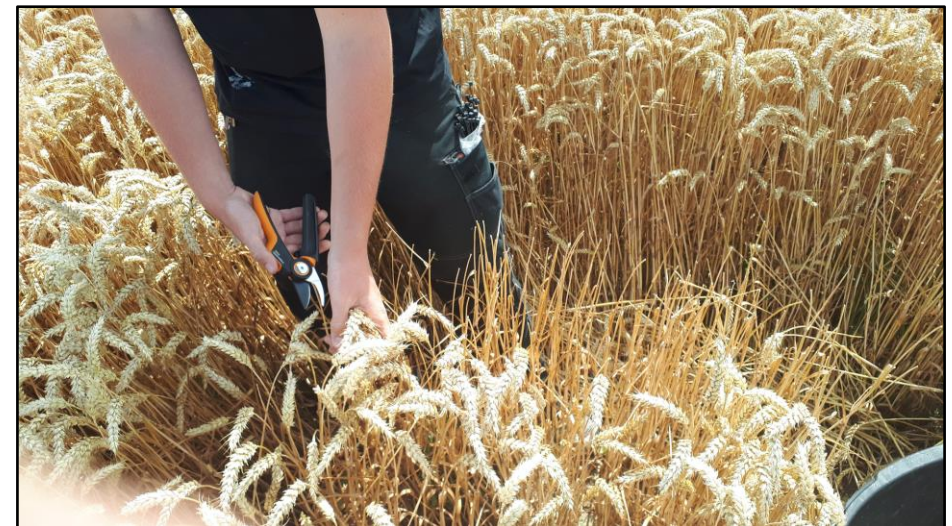
Forsøg med frahegninger (udført af SEGES og VKST)

Forsøgsbehandlinger

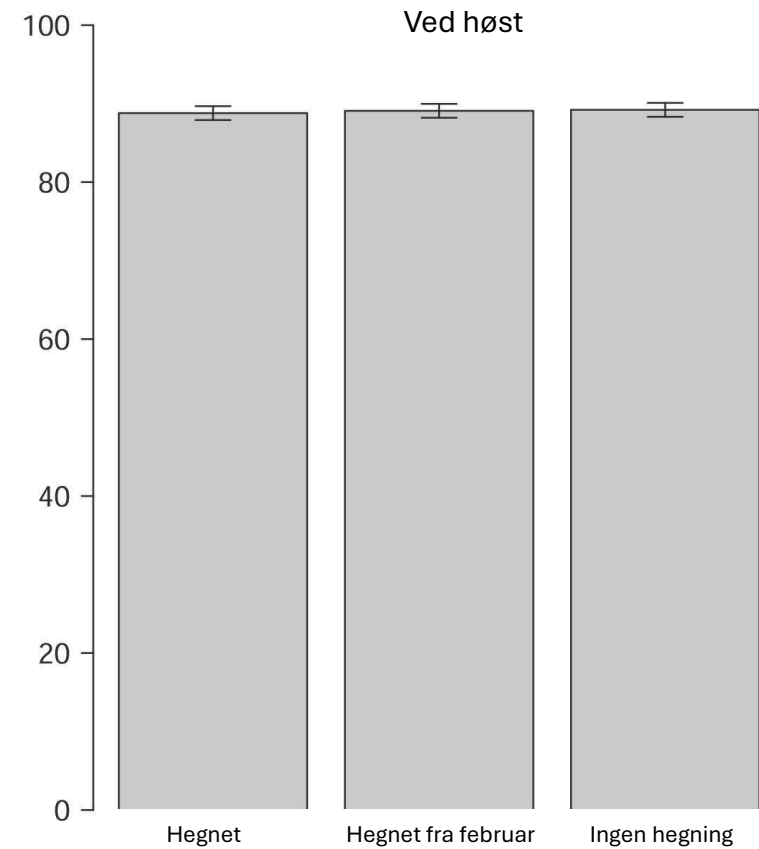
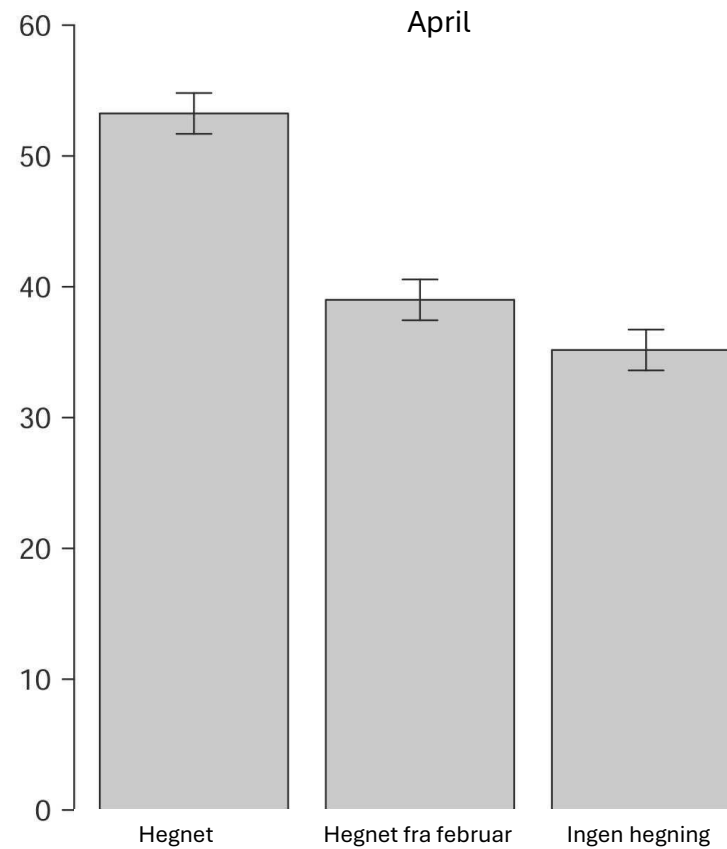
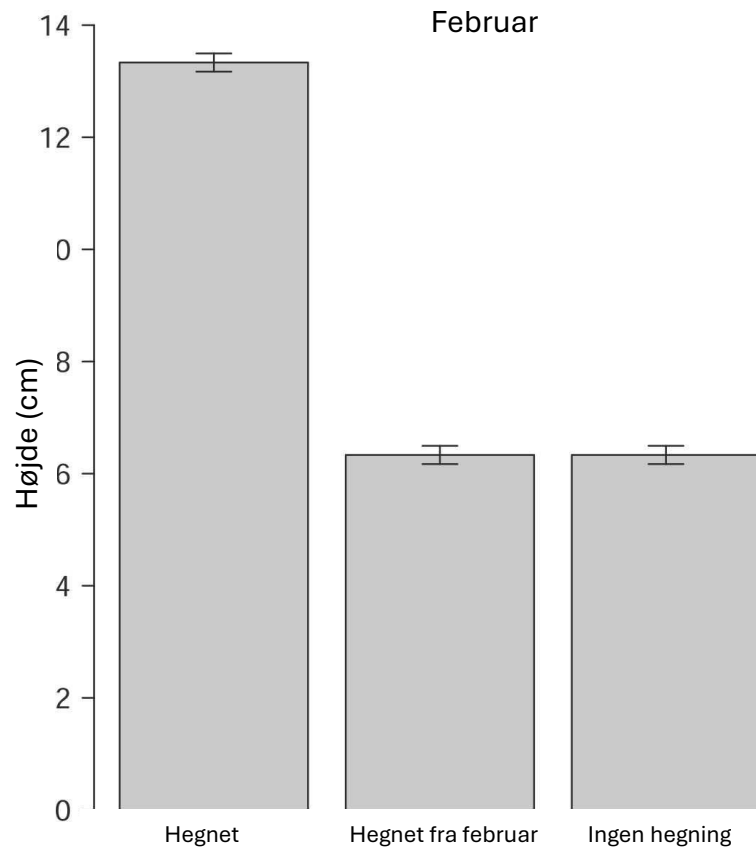
Ingen adgang for gæs	Overdækket med net fra såning til maj
Gæs på arealet efterår	Overdækket fra februar til maj
Gæs på arealet hele sæsonen	Ingen overdækning

Målinger

Afgrødehøjde	Til nærmeste cm
Kerneudbytte	Kg/m ²
Proteinudbytte	% af tørstof

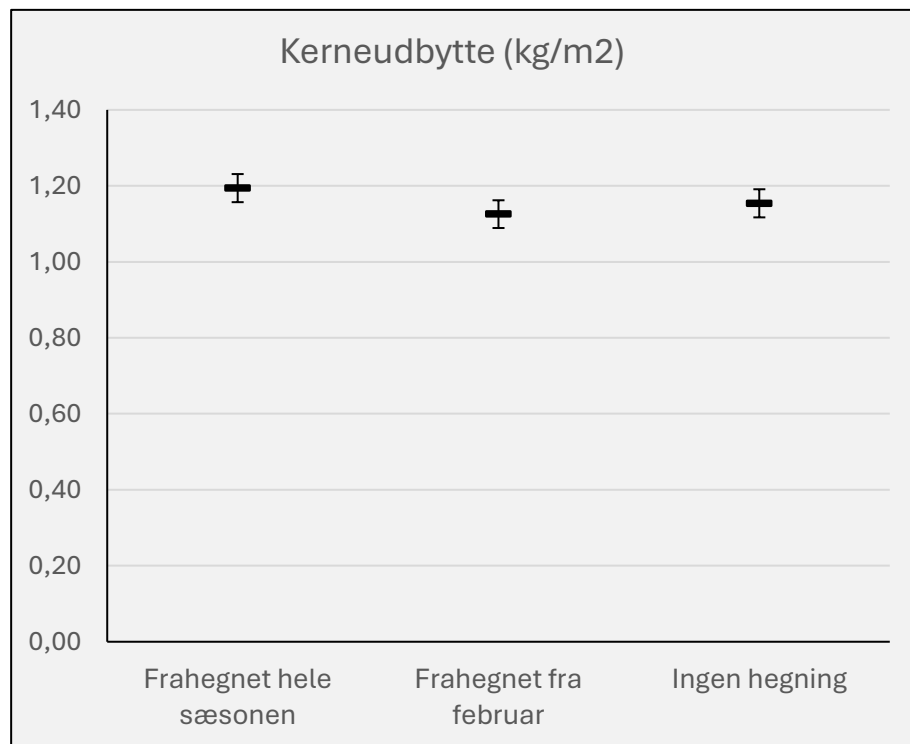
Afgrødehøjde

Kerne- og proteinudbytte

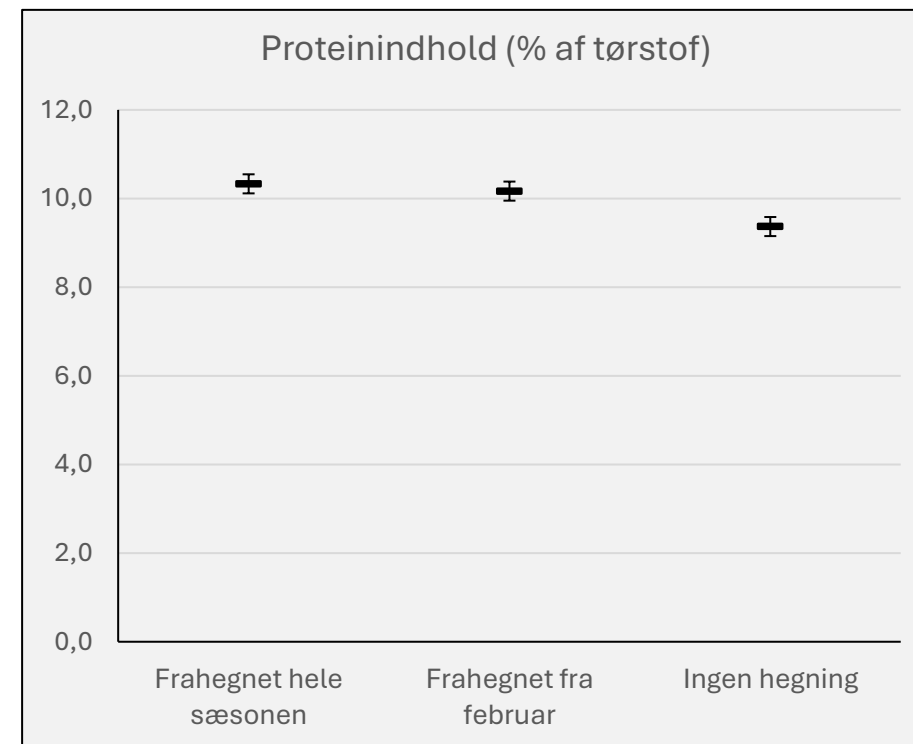
Kerne:

Tab på 3 – 6 %, på grænsen til statistisk signifikant

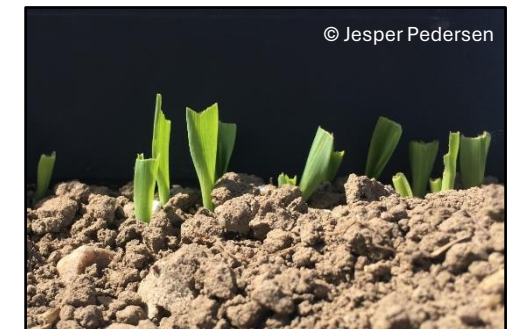
Protein:

Tab på 9 % ved forårsgræsning, statistisk signifikant

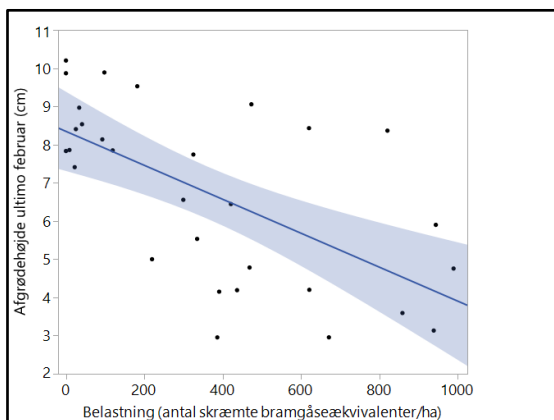
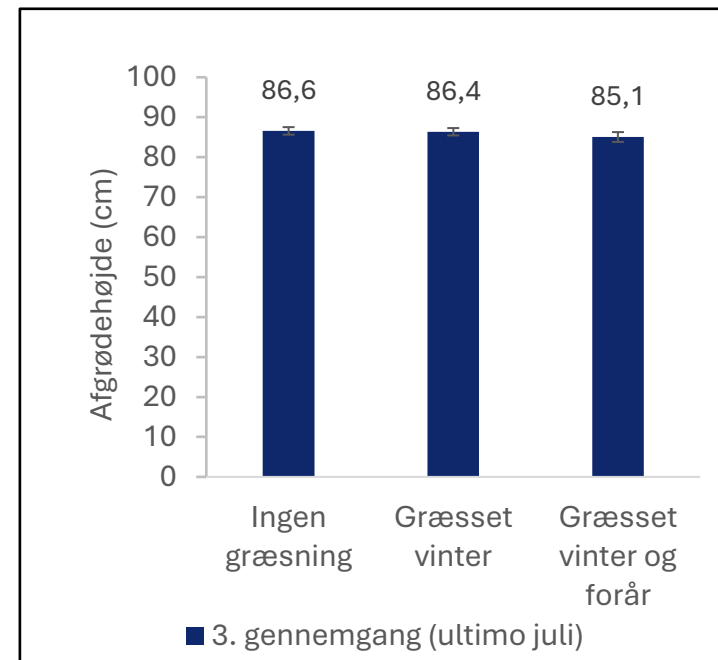
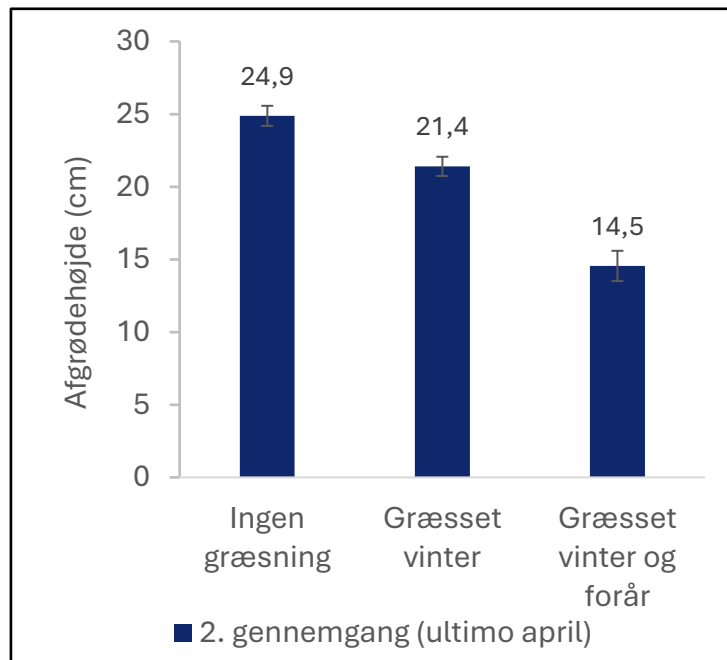
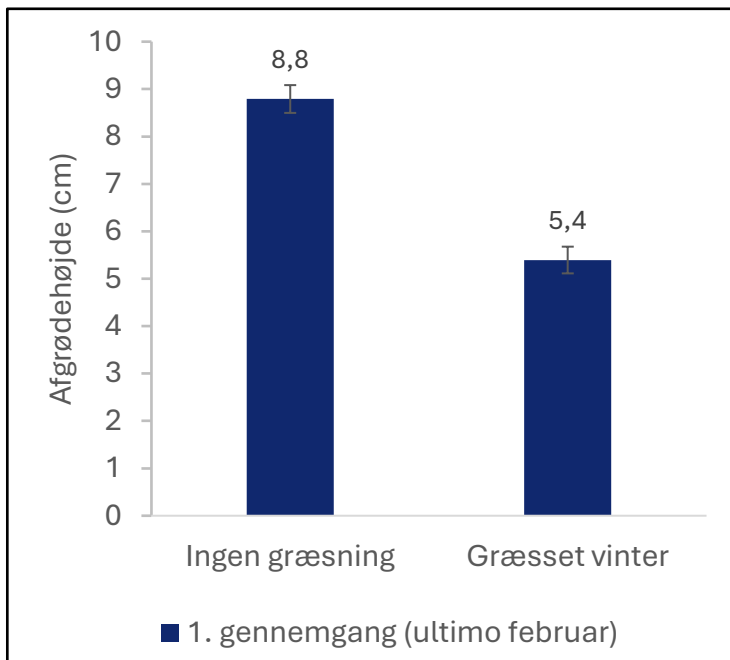
Forsøg med 30 marker (udført af AU og lokale lodsejere)

- På tværs af projektområdet inkluderedes 30 marker.
- En prøveflade per hektar (463 i alt).
- Måling af afgrødehøjde vinter, forår og før høst + vurdering af om feltet var blevet græsset (bidskader).
- Måling af udbytte ved indsamling af udbyttedata fra mejetærskere.
- Sammenligning af afgrødehøjder og udbytter i felter helt uden græsning, felter græsset om vinteren og felter græsset både vinter og forår.

© Jesper Pedersen

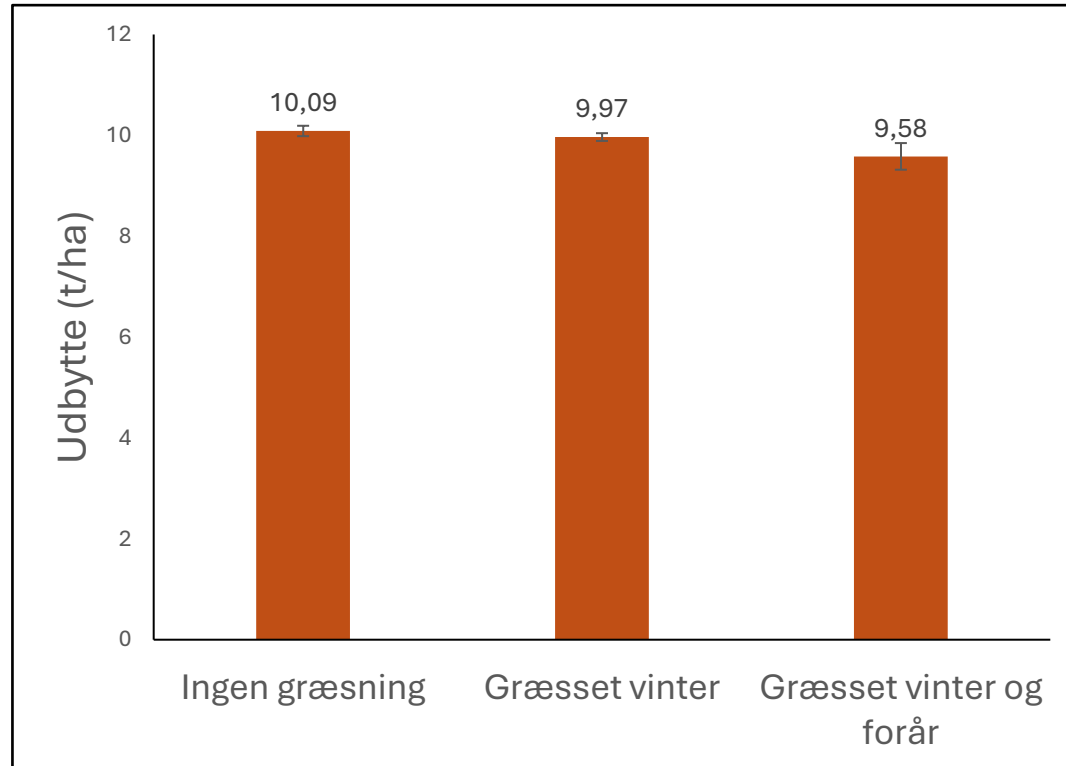
Afgrødehøjde

Udbytte

Tab på 5 % når græsset forår og vinter - signifikant.

Intet statistisk signifikant tab ved græsning kun om vinteren.

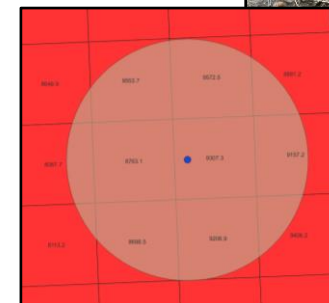
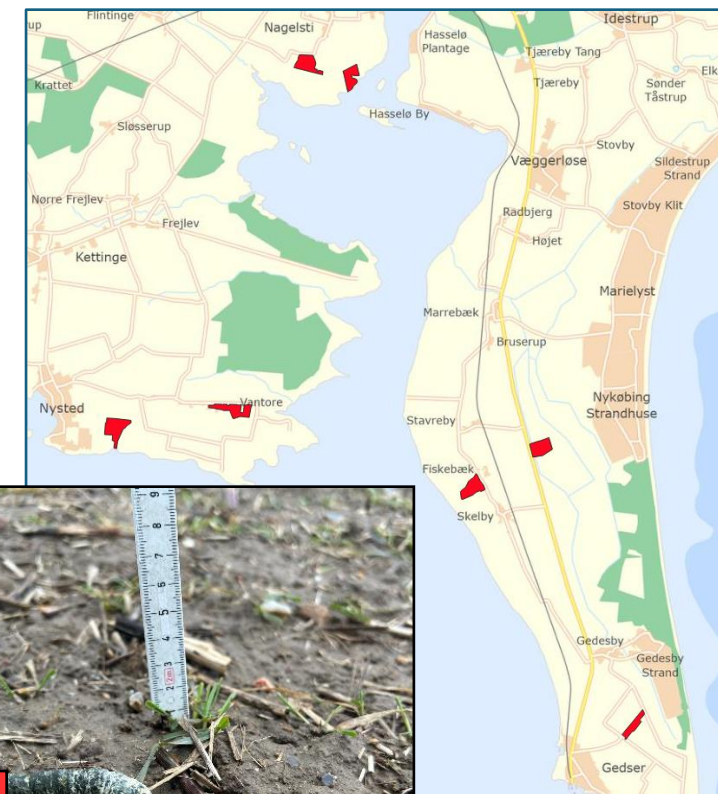
Hvor meget blev græsset?

- Blandt samtlige prøvefelter var gæssenes græsningspåvirkning fordelt således:
 - Ingen græsning = 40 %
 - Græsset vinter = 53 %
 - Græsset vinter og forår = 7 %
- Målt på marker hvor bortskræmning fandt sted.

Forsøg med “worst case”

(udført af AU, lokale lodsejere og NST + hjælp fra CNH og VKST)

- 7 marker med relativ intensiv græsning fra gæs.
- Sammenligning af områder på marken med hårdest mulige græsning og områder uden græsning.
- Måling af afgrødehøjder vinter og forår.
- Måling af udbytte ved indsamling af udbyttedata fra mejetærskere.
- Sammenligning af udbytter i felter helt uden græsning og de felter på marken som var græsset hårdest.

Gruppe 1 – kun græsset vinter

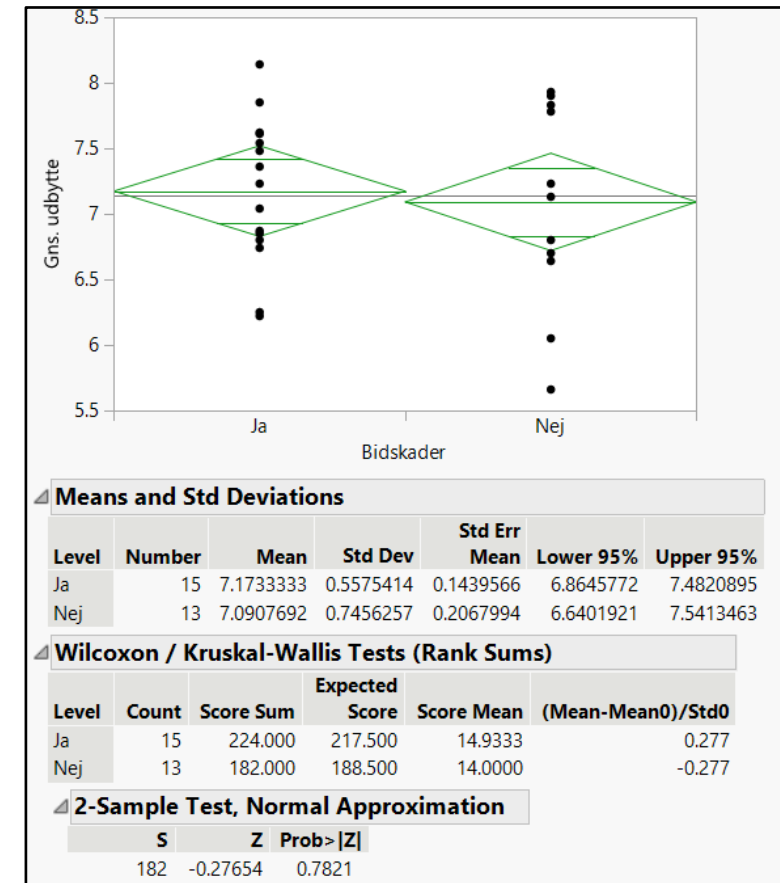
Noter fra felten:

Første gennemgang:

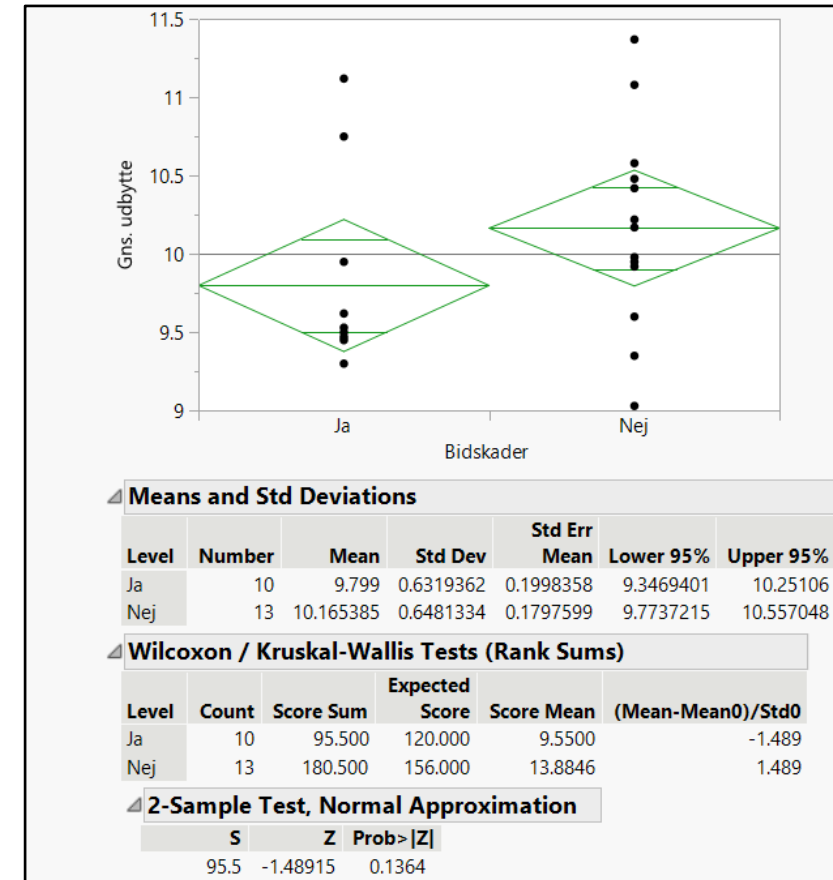
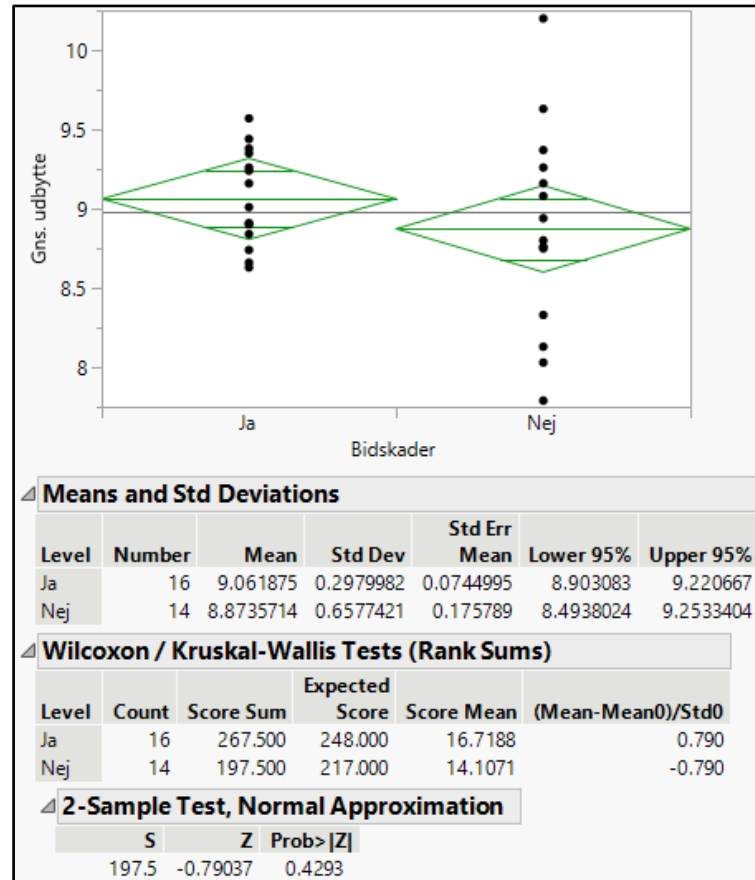
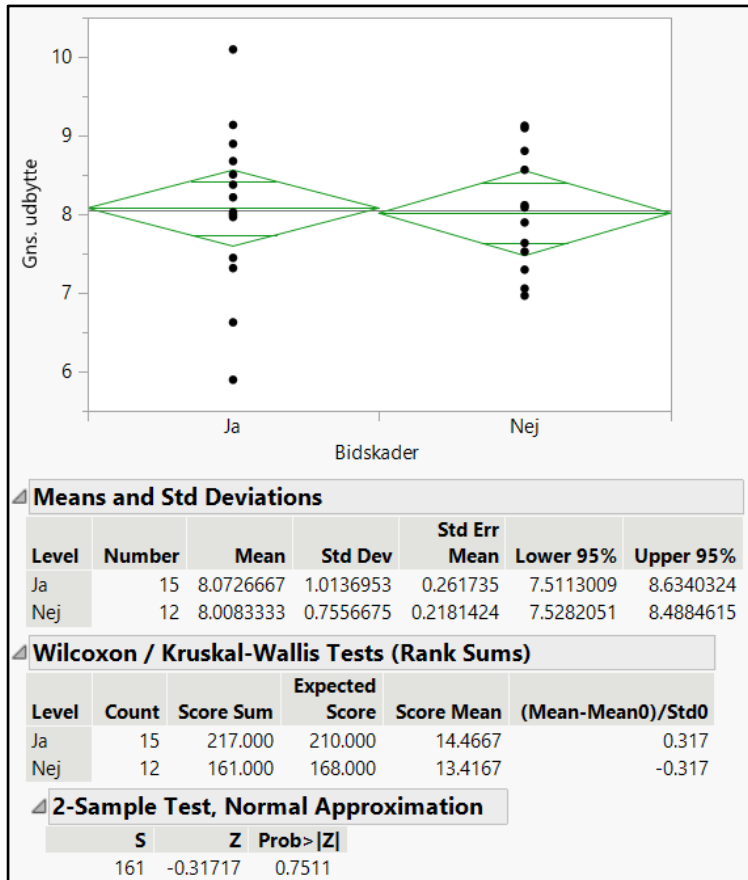
Tydelige bidskader i den vestlige del af marken, og lavere afgrøde her. Alle eksremitter af ældre dato og ret udvaskede (sandsynligvis bramgæs). Ingen tegn på helt nye skader.

Anden gennemgang:

Ingen nye bidskader observeret.

Gruppe 1 – kun græsset vinter

Ingen dokumenterede tab i udbytte

Gruppe 2 – græsset både vinter og forår

Noter fra felten:

Første gennemgang:

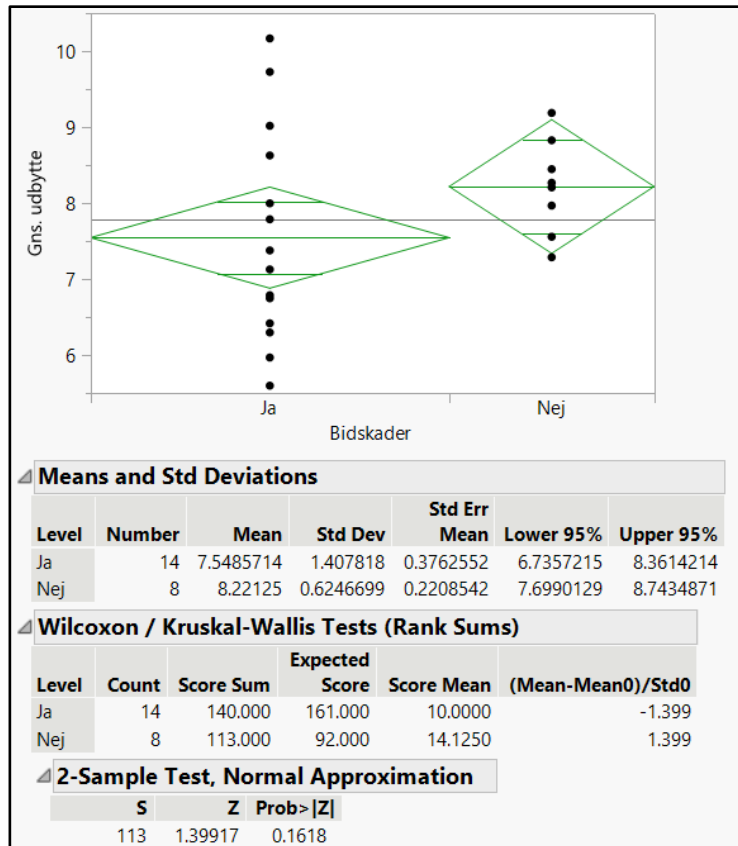
Meget hård og nylig græsning på store dele af marken. Vegetationen nærmest væk i et større område. Ved ankomst grågæs på marken, men vurderet på ekskrementerne har der været store mængder bramgæs.

Anden gennemgang:

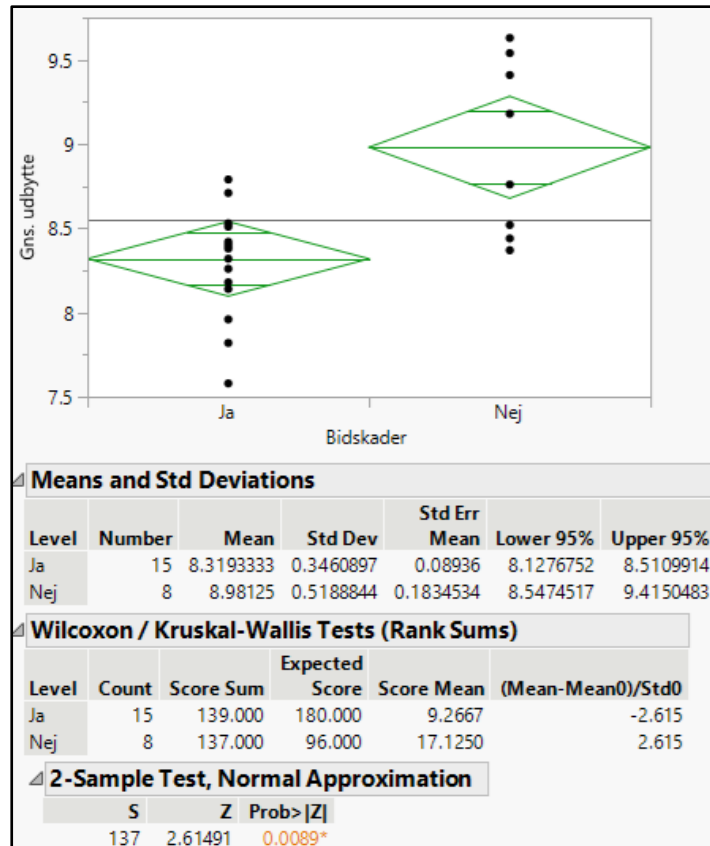
Dele af marken fortsat græsset med friske ekskrementer, men det berørte område mindre end ved første gennemgang. Fortsat meget tydelige forskelle i afgrødehøjde.

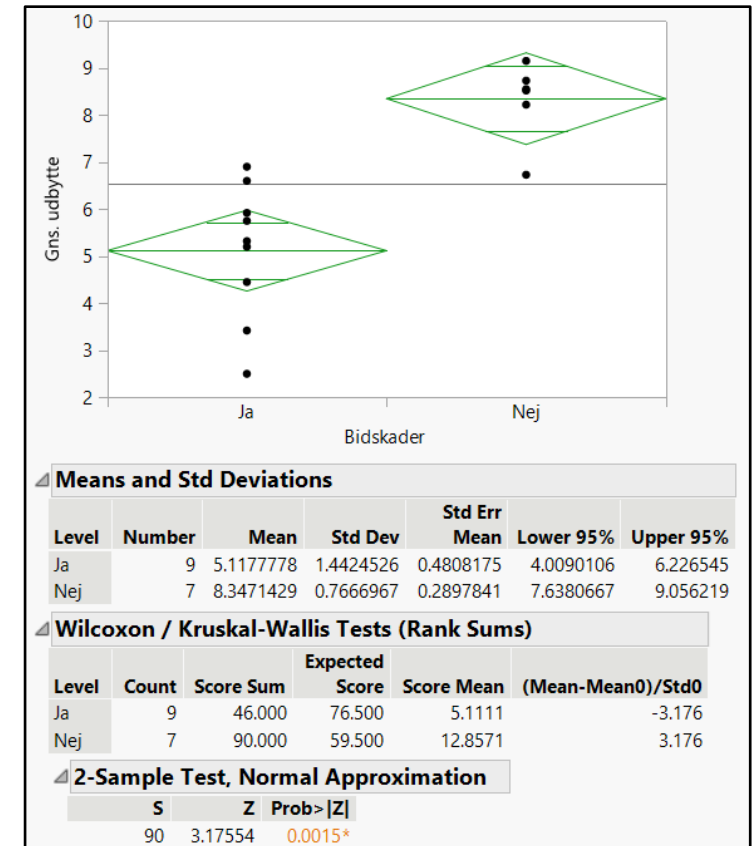
Gruppe 2 – græsset både vinter og forår

Tendens, men ikke signifikant

Tab på 7,5 % i udbytte

Sandsynligt tab, men kan ikke kvantificeres

Konklusioner

- Mange hvedemarker græsset af gæs om vinteren kompenserer i løbet af foråret, hvorfor udbyttetab ved vintergræsning alene er sjældent.
- Områder som græsses sent på foråret har større sandsynlighed for at lide tab i kerneudbytte og proteinindhold.
- Selv ved "hård græsning" er udbyttetabet kun målbart ifm. forårsgræsning.
- De estimerede tab i kerneudbytte ligger mellem 0 – 8 %.
- Tab i proteinindhold ved forårsgræsning estimeret til ca. 9 %.
- Udbyttetabene gælder ikke marken som helhed, men de områder som græsses.
- Forårsgræsning (størst risiko for tab) på 7 % af det undersøgte hvedeareal.

Refleksioner på forsøg med samforvaltning af bramgæs i Guldborgsund Kommune

FORSØG MED SAMFORVALTNING

- 'Det fælles'
 - › Et af flere forsøg.
 - › Erkendelse af den gensidige afhængighed.
 - › 'Belønning' af laveste fællesnævner
- Teoretisk rammeværk
 - › 'Diskursetik' (dialog som alternativ til traditionel forhandlingslogik.)
 - › Anerkendelse
 - › Forandring
- **Fra teori til praksis**

Foto: Hans Peter Hansen

FORSØG MED SAMFORVALTNING

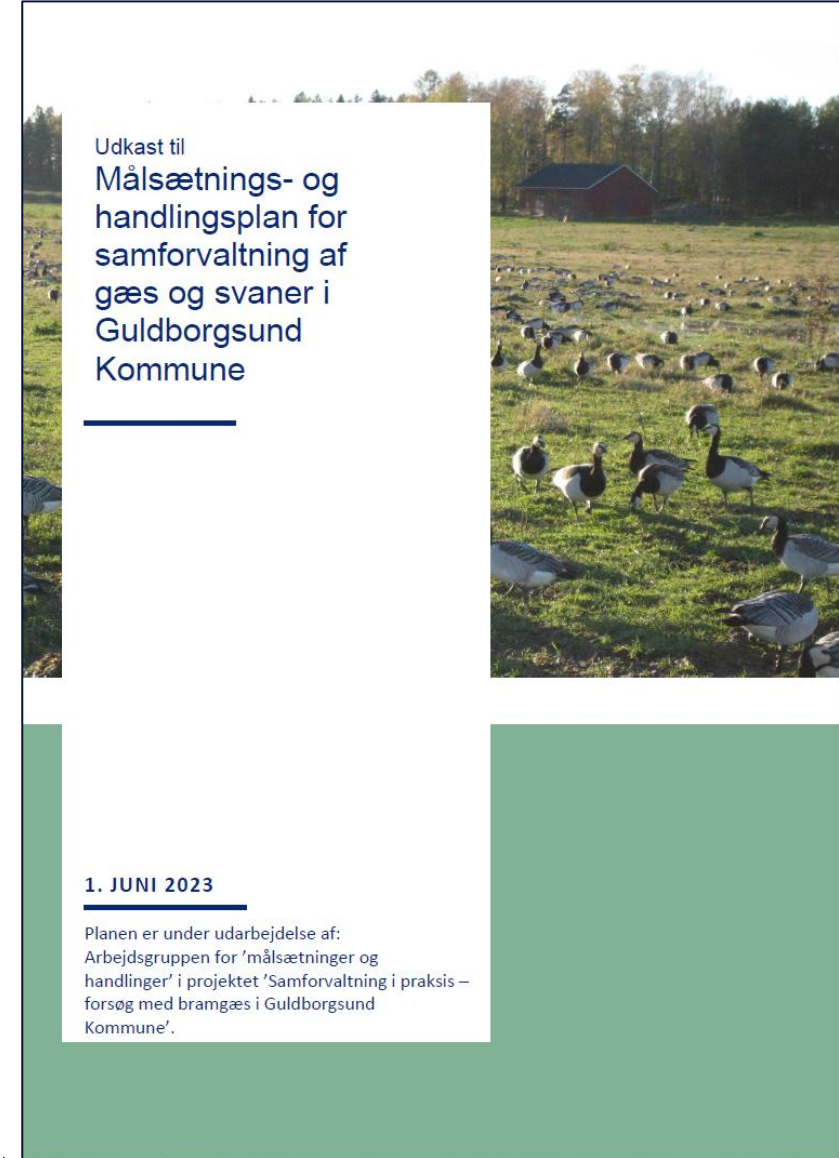
- Metoder
 - › ‘Aktionsforskning’
 - › Incitament for højere fællesnævner (‘Ansvarliggørelse’ via ‘myndiggørelse’)
 - › Social læring
 - › Naturvidenskabelige delundersøgelser
 - › Samfundsvidenskabelige delundersøgelser

Foto: Hans Peter Hansen

UDVIKLING AF VÆRKTØJER

- Systematisering af spørgsmål
 - › Hvad er vores problemer?
 - › Hvad ønsker vi?
 - › Hvad tror vi og hvad har vi brug for at vide?
 - › Hvad vil vi?
 - › Hvad kan vi selv gøre?
 - › Hvad skal vi have hjælp til?
- ‘Adaptiv forvaltning’
 - › Problem
 - › Vision
 - › Læring
 - › Målsætninger
 - › Handlinger

Samforvaltning i praksis – forsøg med bramgæs i Guldborgsund Kommune

Baggrund

Med afsæt i voksende bestande af bramgæs og svaner i Guldborgsund Kommune, og med stigende omkostninger pga. markskader og udgifter til afværgeforanstaltninger,

Arbejdsgruppen på Lolland-Falster for målsætninger består af:

Ulrik Peder Pyndt, lodsejer	Jesper Pedersen, Naturstyrelsen
Jesper Løje, lodsejer	Jesper Madsen, Aarhus Universitet
Jesper Tambour, lodsejer	Hans Peter Hansen, Aarhus Universitet
Lars Hvidtfeldt, lodsejer	

Arbejdsgruppens formål er at udarbejde et katalog af målsætninger og tilhørende handlinger, som grundlag for et fortsat lokalt frivilligt samarbejde om løsningen af bramgås- og svaneproblematikken i Guldborgsund Kommune. Arbejdsgruppens udkast til et katalog bliver løbende drøftet deltagerne i projektet for at sikre, at deltagerne kan

Et stigende antal bramgæs – og andre gæs og sangsvaner – giver anledning til uacceptable økonomiske omkostninger for landmænd, der dyrker jorden i området.

dokumentation, ligesom AU bidrager med undersøgelser der kortlægger markskadernes omfang, samt effektmålinger af forskellige tiltag.

Baseret på dialog- og læringsforløbet og den viden og erfaring som deltagerne, sammen med AU, har tilvejebragt, blev der i januar 2023 igangsat en proces med udarbejdelse af lokale målsætninger for en forvaltning, som skal udmøntes i konkrete handlinger. I marts 2023 blev der nedsat en arbejdsgruppe bestående af lokale lodsejere, en repræsentant for Naturstyrelsen, samt projektlederne fra Aarhus Universitet.

omkostningerne og relevansen i mængden af rapporten kan anvendes til inspiration til andre lignende projekter omkring lokal organisering af gåseforvaltning i Danmark.

Problemstilling

Et stigende antal bramgæs – og andre gæs og sangsvaner – giver anledning til uacceptable økonomiske omkostninger for landmænd, der dyrker jorden i området. Bortskræmning og regulering er tidskrævende og afværger kun problemerne i kort tid, og med risiko for at gæssene blot flyttes rundt mellem afgrødemarker i området. Aflastningsmarker såsom roespild eller enge, hvor gæssene kan gå i fred og ikke gør skade, kan tage toppen af problemerne. Mange strandenge og ferske enge er imidlertid ikke attraktive for gæs, fordi afgræsning med husdyr er ophørt. Specielt i sen vinteren og

det tidlige forår, hvor roespildet er spist op og engvegetationen ikke er spiret, er der et behov for aflastningsarealer.

For at opnå en effektiv løsning er der behov for et samarbejde over ejendomsskel og mellem lodsejere og jægere, med effektiv bortskræmning og regulering på marker, hvor gæssene ikke er ønskede, og koordinering af aftaler om udlægning af aflastningsarealer på roespild eller enge, hvor de ikke gør skade. Der er et ønske om, at ansøgninger om

Dette overordnede mål kan udtrykkes i syv konkrete mål:

1	2	3	4	5	6	7
Reducering af de økonomiske skader for landbruget	Etablering af opholdssteder for gæs og svaner på marker og enge hvor de ikke gør skade	Etisk forsvarlig og effektiv bortskræmning og regulering	Fastholdelse af gode jagtmuligheder på jagtbare arter	Fastholdelse af øvrige rekreative oplevelsesmuligheder	Mere fleksible og målrettede administrative muligheder	Fremtidig sikring af en lokal forankret samforvaltning baseret på viden og læring

1	2	3	4	5	6	7
Reducering af de økonomiske skader for landbruget	Etablering af opholdssteder for gæs og svaner på marker og enge hvor de ikke gør skade	Etisk forsvarlig og effektiv bortskræmning og regulering	Fastholdelse af gode jagtmuligheder på jagtbare arter	Fastholdelse af øvrige rekreative oplevelsesmuligheder	Mere fleksible og målrettede administrative muligheder	Fremtidig sikring af en lokal forankret samforvaltning baseret på viden og læring

helhedsorienterede løsninger på konflikten med gæs og svaner, således at:

1. landmændenes afgrødeskader reduceres,
2. jægerne gives og tager et medansvar for forvaltningen af gæs,
3. gæssene får nogle opholdssteder, hvor de accepteres og kan få opfyldt deres økologiske behov,
4. gæssene kan blive til rekreativ glæde for offentligheden og med afgræsning af større arealer af enge og strandenge og derved bidrage til en forbedring af biodiversiteten som helhed.

Mål 7 handler om at fastholde og udbygge det lokale forvaltningssamarbejde, under hensyntagen til både erhvervsmæssige og rekreative særinteresser, såvel som de mere almene interesser. I erkendelse af, at det for alle berørte parter, og af hensyn til svanernes og bramgæssenes adfærd og de dyreetiske aspekter, er nødvendigt at samarbejde om udviklingen af en mere bæredygtig forvaltning i området, ønsker deltagerne at fortsætte forsøgsarbejdet i fællesskab. Dette indebærer en lokal organisering omkring en prioritering, implementering og løbende dataindsamling og dokumentation af de i denne rapport angivne målsætningers handlingsforslag og implementering. Organiseringen skal sikre, at forsøgsarbejdet både har det fornødne moment og opbakning blandt de berørte lodsejere, jægere og øvrige aktører, samt at arbejdet kan inddrage de eksterne resurser og den eksterne ekspertise, som er nødvendig. Organiseringen skal desuden sikre, at der udarbejdes et frivilligt

Delmål -	Handlinger	Hvornår	Hvem
Effektiv bortskræmning	a. erfaringsudveksling mellem lodsejere (se punkt 7) b. aftaler mellem lodsejere og jagtlejere om deltagelse i skræmning (se punkt 7)	Aug.-sep. 2023, med opfølgning	Fælles møde (AU indkalder)
Effektiv regulering	a. erfaringsudveksling mellem jægere og kurser i effektiv regulering b. organisering af lokkegæs c. skriftlige aftaler mellem lodsejere og jagtlejere om reguleringsaktivitet	Sep.-okt. 2023, med opfølgning	DJ Guldborgsund?
Afsætning af skudte gæs	a. sikring af afsætningskæde, inkl slagtning og anvendelse b. ansøgning om dispensation	Aug.-okt. 2023	DJ Guldborgsund?

SAMFORVALTNING SOM MULIGHED

- Hvad har vi lært?
 - › Vi har fat i noget!!
 - › Tidslighed en faktor.
 - › Ansvar og institutionel vanetænkning fanget i samfundsmæssige logikker.
 - › Operationalisering af 'adaptiv model' nødvendigt for en opskalering.
 - › Civilsamfundets begrænsninger i forhold til samforvaltning: kompetencer og sikring af det almene.

Foto: Hans Peter Hansen

13.00-15.30	Bramgås-projekter: Foreløbige erfaringer	Oplægsholdere
13.00-13.10	Introduktion	Jan Eriksen, Formand Vildtforvaltningsrådet
13.10-13.25	Baggrund og projektets faser	Jesper Madsen, AU, og Jesper Tambour, lokal landmand.
13.25-13.40	Forsøg med bortskræmning, regulering og udlægning af aflastningsmarker	Jesper Madsen, AU
13.40-13.50	Målinger af gæseskader på afgrøder	Kevin K. Clausen, AU, seniorforsker
13.50-14.00	Forsøg med lokalt samarbejde om forvaltning	Hans Peter Hansen, AU
14.00-14.10	Læring, konklusioner og forslag	Jonas Rubæk, lokal landmand
14.10-14.20	Læring, konklusioner og forslag	Christian Clausen, lokal jæger
14.20-14.30	Erfaringer og refleksioner	Lars Richter og Jesper Pedersen, NST
14.30-14.40	Supplerende kommentarer og opklarende spørgsmål fra VFR	Alle
14.40-15.15	Hvordan kommer vi videre?	Alle
15.15-15.30	Hvad tager vi med hjem?	VFR

Læring, konklusioner og forslag

Stikord til VFR-møde om 'samforvaltning af bramgæs' den 4. oktober 2024

	Foreløbige erfaringer	Oplægsholdere
14.00-14.10	Læring, konklusioner og forslag	Jonas Rubæk, lokal landmand
14.10-14.20	Læring, konklusioner og forslag	Christian Clausen, lokal jæger
14.20-14.30	Erfaringer og refleksioner	Lars Richter og Jesper Pedersen, NST
14.30-14.40	Supplerende kommentarer og opklarende spørgsmål fra VFR	Alle
14.40-15.15	Hvordan kommer vi videre? Tre spørgsmål!	Alle
15.15-15.30	Hvad tager vi med hjem?	VFR

Læring, konklusioner og forslag

Landmænd

Foto: Jesper Pedersen

- Hvad har vi lært?
 - › Vi kan ikke ændre på bestandsstørrelsen.
 - › Gæssene skal have fred hvor de ikke skader, for at undgå at skulle skræmme hele tiden, men bortskræmmes hvor de ikke må være.
 - › Vi har lært meget om 'nudging' af gæs.
 - › Der er mindre samarbejde end vi tror/blandede erfaringer med sammenhold om indsatser. Vi kæmper af og til mod hinanden/os selv.
 - › Vi er blevet bedre til at kommunikere med hinanden.
 - › Vi kan ikke opretholde samme jagtlejeindtægt, hvis vi ønsker at jægerne skal hjælpe os.

- Hvad har vi lært?
 - › Vinterafgrøder kommer sig efter angreb af gæs i efteråret, men vi har et problem i foråret med tab af udbytte!!
 - › Græsserne (køer, heste, får) er 'et must' på strandenge for at gøre arealerne attraktive for gæssene, men der er en række forhindringer.
 - › Reguleringstilladelse er nødvendig – NST har fået øje for problemerne pga. projektet.
 - › Vi skal kunne spise det vi skyder / kunne afsætte vildtet

Foto: Jesper Pedersen

- Forslag til fremtidige forvaltningstiltag
 - › Det må ikke stoppe nu!! Der skal fastholdes et fokus på problematikken når projektet stopper.
 - › Mere fleksible regler om MVJ+efterafrøede og noget der tiltrækker gæs. Landbrugsstyrelsens regler modarbejder ofte gode intentioner for naturen.
 - › Det skal være lettere at få græssere på fx strandengsarealerne - det er blevet vanskeligt dels pga. økonomi, samt man må ikke give kørne mineraler/sliksten.
 - › Der skal hjælp til at etablere et samarbejde – måske man kan bruge landboforeninger fremover?

- Forslag til fremtidige forvaltningstiltag
 - › Der skal fortsat være fokus på bramgæs – problemet forsvinder ikke.
 - › Det skal være muligt at afsætte regulerede fugle.
 - › Reguleringstilladelse bør holde et vækstår/en hel sæson.
 - › Der bør ikke være noget 'max antal' på regulering, da jægere kan risikere at overtræde tilladelse. Regulering med 2 pr. dag flytter bare rundt på gæssene og jægerne gider ikke ligeså godt være med.
 - › Indberetning af regulerede fugle skal fortsat være nemt m. tilgang fra jægerens reguleringstilladelser.
 - › Der er et behov for at kommunikere problematikken og løsningerne til offentligheden.

Læring, konklusioner og forslag

Jægere

Foto: Jesper Pedersen

- Hvad har vi lært?
 - › Jagt og forvaltning(regulering) er to forskellige ting.
 - › Landmænd og jægere skal kunne tåle at se gæs på markerne
 - › Det kræver rigtig gode evner at få samarbejde op at stå. Forskellige jægerinteresser gør det vanskeligt.
 - › Problemet kan ikke løses på ejendomsniveau.
 - › Det er nødvendigt, at undervise kommende reguleringsjægere i bæredygtig gåsejagt (hvilket vi er begyndt på).
 - › Nuværende begrænsning i antal fugle der må skydes under regulering er u hensigtsmæssigt, både for 'nudgingen' af gæssene og for at få jægerne engageret.

Foto: Jesper Pedersen

- Forslag til fremtidige forvaltningstiltag
 - › Der er et oplysningsarbejde ift. intensiv regulering, for det kræver lokalsamfundets accept, hvis man skal undgå meget diskussion
 - › Når lodsejere har dannet et forvaltningsområde (x størrelse) over ejendomsskel, bør man kunne søge om midler til at ansætte en koordinator ('gåsesherif') til at styre bortskræmning og regulering.
 - › VFR bør tage initiativ til en forhandling med erhvervet mhp. at en del af landdistriktsmidlerne reserveres til tilskud til landmænd, som lader gæssene fouragere uforstyrret på en afgrøde.
 - › Det er bedre med generelle tilladelser på særlige – og gerne stramme – lokale/regionale vilkår.

Læring, konklusioner og refleksioner

Myndighedsrepræsentanter

Foto: Jesper Pedersen

- Hvad har vi lært?
 - › Lodsejerne er primære samarbejdspartnerne, hvor jægerne er en del af løsningen.
 - › Kommunikation hhv. m. lodsejere og ml. deltagere er forbedret – sjældent med 'dårlige' opringninger.
 - › Ny viden om både dyr og mennesker – også erfaringsudveksling.
 - › Der er behov for facilitering.
 - › Effektiv afværge kræver en indsats.

Foto: Jesper Pedersen

- Forvaltningsmæssige refleksioner
 - › Der er behov for 'facilitator-igangsættelse' så der bør være midler til medarbejder i kommune/NST. Måske jagttegnsmidlerne?
 - › Skovrejsning som læhegn – det giver små marker, og det virker afværgende.
 - › Forslag til den grønne trepart → bl.a. hjælp til naturpleje.
 - › Det er ikke bæredygtigt at man ikke kan afsætte skudte fugle.
 - › Det er vigtigt med få og effektive reguleringer, frem for mange små reguleringer.
 - › Vi bør bruge lokalaviserne bedre til formidling til, og læring af offentligheden.

- Hvordan kan vi styrke etableringen af aflastningsarealer
 - › Anvendelse af eksisterende støtteordninger?
 - › Håndtering af barrierer mod inddragelse af engarealer?
- Fortsatte dilemmaer og videnshuller?
 - › Ethiske og praktiske dilemmaer omkring regulering?
 - › Fortsat manglende viden om markskader og gæs?
- Hvordan kan vi styrke samforvaltningen, både lokalt og institutionelt?
 - › Rammebetingelser?
 - › Fremtidig organisering og dataindsamling?
 - › Relation mellem det lokale og det almene/myndigheder?

13.00-15.30	Bramgås-projekter: Foreløbige erfaringer	Oplægsholdere
13.00-13.10	Introduktion	Jan Eriksen, Formand Vildtforvaltningsrådet
13.10-13.25	Baggrund og projektets faser	Jesper Madsen, AU, og Jesper Tambour, lokal landmand.
13.25-13.40	Forsøg med bortskræmning, regulering og udlægning af aflastningsmarker	Jesper Madsen, AU
13.40-13.50	Målinger af gåseskader på afgrøder	Kevin K. Clausen, AU, seniorforsker
13.50-14.00	Forsøg med lokalt samarbejde om forvaltning	Hans Peter Hansen, AU
14.00-14.10	Læring, konklusioner og forslag	Jonas Rubæk, lokal landmand
14.10-14.20	Læring, konklusioner og forslag	Christian Clausen, lokal jæger
14.20-14.30	Erfaringer og refleksioner	Lars Richter og Jesper Pedersen, NST
14.30-14.40	Supplerende kommentarer og opklarende spørgsmål fra VFR	Alle
14.40-15.15	Hvordan kommer vi videre?	Alle
15.15-15.30	Hvad tager vi med hjem?	VFR